

ПРИКРАСИ З БІСЕРУ - КОТИЛЬОНИ

Важливою частиною українського народного одягу є різноманітні прикраси - такі як намисто, сережки, китички, гердани, гірлянди, трісунки, букетки та інше.

Ці прикраси виготовляли з різного роду матеріалів і носили їх згідно традиційних приписів та ритуалів.

Прикраса, яку ми називаємо котильон, отримала свою назву помилково. Цей термін походить від назви танцю, який був дуже популярний, а особливо в 19-ому столітті в Західній Європі та Польщі. Через цей танець стали дуже популярними і "котильонові бали", на яких відбувалася презентація (дебют) молодих дівчат – панночок. Один із аспектів цих балів був не лише котильоновий танок, але також корсаж-котильон, з яким пов'язаний вибір партнерів до танцю.

Котильон в українській традиції це – невеликого розміру прямокутний орнамент із гострокінцевим дашком, який чоловіки, а особливо молоді парубки, носили прикріпленим до сорочок, свит, чи вилогів піджаків. Котильони виготовляли ткацьким способом із кольорового бісеру. До гострокінцевого дашка була пришита петелька чи гачок, що служило

прикріпленням до одягу.

Традиційно по селах молоді дівчата виготовляли котильони і дарували парубкам, до яких виявляли приязнь і бажання прихилити їхню любов до себе. Якщо парубок прийняв котильон від дівчини, то це означало, що він поділяє любов до неї і цим проголошує громаді свій вибір і згоду стати її нареченим. Це також ставало попередженням усім іншим дівчатам не втручатися і не пробувати відбити парубка собі, хоча дівчата, правдоподібно, пробували це робити котильонами своєї роботи.

Орнаментика котильонів могла складатися із рослинних чи геометричних елементів. Іноді вплітали ініціали особи та рік події.

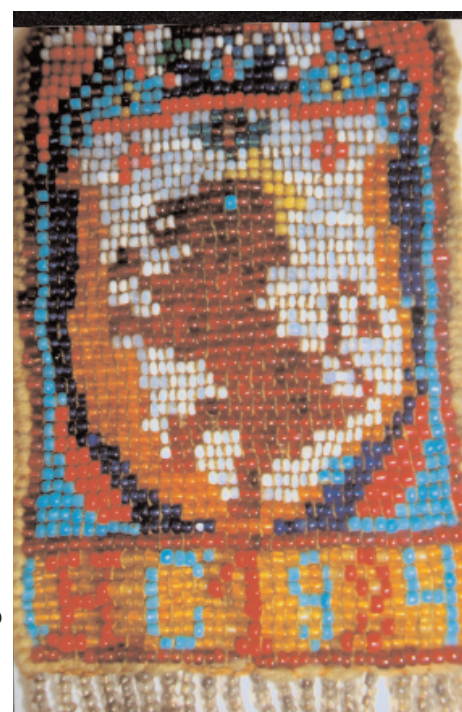
На початку 20-го століття котильони стали дуже популярними у містах Західної України, зокрема, Галичині.

Молодь і чоловіки середнього віку носили котильони на вилогах піджаків або прикріплені до кишенькових годинників. Але тепер ці котильони здобули додаткове і навіть інше символічне значення. Орнаментальні елементи також змінилися.

Світові події та політичні рухи на початку 20-го століття призвели до національного пробудження століттями підкорюваних націй і відродило їхнє прагнення до свободи та незалежності. На першому місці був український народ. Створення незалежної та суверенної Української Республіки в Києві 1917 року і Незалежної Західно-Української Республіки 1918 року в Галичині викликало великі надії на постання

Об'єднаної Незалежної Української Держави. Але ці надії швидко були розвіяні. Більшовики окупували Східну Україну, а Галичину, після військово-мирних договорів віддали Польщі. Польський уряд у побоюванні революційних заколотів зі сторони українців, не тільки придушував усякі національні рухи, але також переслідував, ув'язнював та жорстоко карав усіх, хто проголошував патріотичні заклики, користувався національними відзнаками-гербами, співав патріотичні пісні чи писав звернення до українського народу підтримувати та захищати своє національне "Я".

У результаті таких залякувань, утисків і тиранічних поступків супроти усіх національних та патріотичних дій українці були безсилі. Проте, бажаючи все ж таки зробити опір і дати вираження своїм патріотичним почуттям, але не викликати лють польського уряду, українці, особливо молоді, уживали котильон як свою політичну заяву. Котильон став руслом вияву емоцій, таємним та хитрим способом проголошення та утвердження національної ідентичності і прагнення вільної та незалежної держави. Для цього використовували відповідну символіку, яку вплітали в орнаменту котильона. Скажімо, неможливим би було виткати на котильоні тризуб – це був надто зрозумілий символ української незалежності. Проте, могли викласти стоячого на задніх лапах лева у короні. Для галичан цей символ рівнявся тризубу і був теж символом волі.

Польський уряд у цьому не бачив загрози. В орнаменту котильонів постійно вкладали в різних комбінаціях синьо-жовті коралики. Для пересічного глядача ці кольори вважались просто цікавою орнаментикою, але для українців - це були кольори українського прапора, символа незалежності. А також це був ще один спосіб прояву свого національного самоутвердження.

Згодом котильон почали вживати як відзнаку для визначення приналежності до різних організацій, клубів, хорів тощо. Пізніше цю традицію українські імігранти привезли і до Америки.

У нашому Музеї ми маємо декілька зразків котильонів, які вам тут демонструємо. Ще раз я прохаю усіх хто має такого рода котильони, подаруйте їх музеєві. Такі котильони відігравали цікаву і важливу роль як в Україні, так і в діаспорі. Їх необхідно зберегти для наступних поколінь.

Любов Волинець

